

DE MAN DIE ZICHZELF WERD

DE MAN DIE ZICHZELF WERD

EEN BIJZONDER VERHAAL ...

Peter Frantz

© 2022 P. Frantz / Uitgeverij U2pi

Titel: De man die zichzelf werd

Auteur: Peter Frantz

Uitgeverij U2pi BV, Den Haag, www.uitgeveriju2pi.nl

Druk: Jouwboekdrukkerij.nl

ISBN: 978-94-9324-095-7

NUR: 300

Hoewel dit verhaal uit het leven gegrepen is en dus waar gebeurd zou kunnen zijn, is het ontsproten aan de fantasie van de schrijver. Met uitzondering van historische namen en plaatsen berust elke verdere gelijkenis met wie of wat dan ook op louter toeval.

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

PROLOOG

Het Land van Heusden en Altena is een streek met een historie die teruggaat tot de negende eeuw. Een streek die niet alleen vanwege haar verleden maar ook door haar naam beelden oproept van kastelen, koene ridders en schone jonkvrouwen. Daar is in dit verhaal geen sprake van. Integendeel zelfs!

Het Land van Heusden en Altena ligt in het noorden van de Nederlandse provincie Noord-Brabant. De grootste plaats in dit stuk Nederland is Werkendam. De historisch belangrijkste plaats is de vestingstad Woudrichem en tussen Werkendam en Woudrichem in ligt het dorp Sleeuwijk. Hoewel de hele streek interessant is en absoluut een bezoek waard, gaat het hier maar om een klein gedeelte: het gebied langs de Merwededijk tussen Werkendam en Sleeuwijk, waar diverse scheepswerven en scheepsreparatiebedrijven gevestigd zijn. En om heel precies te zijn gaat het ook niet om al die bedrijven maar om een ervan: de werf VEGRO. Onderweg van het natuurgebied de Biesbosch richting de vestingstad Woudrichem is de werf niet te missen, want de naam staat in grote, zwarte letters op de witte gevel.

VEGRO staat voor de ‘Van Echten Groep’. Nog niet zo lang geleden droeg het bedrijf een andere naam en ging het door het leven als de Koninklijke Eerste Nederlandse Scheepsbouw Industrie. De KENSI, zoals het in de volksmond werd genoemd, was een begrip. Men wist niet beter of het bedrijf was er altijd geweest en zou er altijd blijven. Een baken van stabiliteit en een bron van werkgelegenheid, waar door de jaren heen zelden iets

veranderde. En als dat al het geval was, dan maakte dat nauwelijks indruk. Maar dat was toen ...

DE MAN DIE ZICHZELF WERD

DE HOOFDPERSONEN

DE DIRECTEUR-GROOTAANDEELHOUDER

De eerste hoofdpersoon in dit verhaal luistert naar de naam Van Echten, Godfried Balthazar van Echten. Hij draagt hiermee, zij het figuurlijk, rugnummer 1 en dat sluit helemaal aan bij de denkbeelden die hij daarover zelf heeft. Als directeur-grootaandeelhouder van de KENSI, de Koninklijke Eerste Nederlandse Scheepsbouw Industrie, behoort hij tot het selecte groepje leidende figuren waar Nederland het van moet hebben, zo is althans zijn overtuiging. Deze opvatting verkondigt hij regelmatig en hij gebruikt daarvoor grofweg de volgende argumentatie: ‘Ondernemingen zijn de kurk waar de vaderlandse economie op drijft. Waar nog bijkomt dat de maakindustrie zich op een wel heel bijzondere manier onderscheidt. En daarbinnen zijn familiebedrijven zoals het mijne onbetwist van de buitencategorie.’

Het is overigens een klein wonder dat de KENSI nog in handen is van een Van Echten. Het zag er namelijk langere tijd naar uit dat zijn vader de laatste zou zijn in een lange familielijn. Wat niemand meer had verwacht gebeurde tóch nog: de hele familie haalde opgelucht adem toen de vader van Godfried van Echten - genaamd Roderick Olivier - op latere leeftijd trouwde met zijn achttien jaar jongere secretaresse. Dat was weliswaar een huwelijk beneden zijn stand, maar ook iets dat hem ogenblikkelijk vergeven werd toen zijn vrouw na enige tijd zwanger bleek. En de vreugde was helemaal compleet toen met de probleemloze geboorte van Godfried Balthazar de erfopvolging verzekerd was. En nu zetelt deze zoon als de zesde generatie

Van Echten al meer dan twintig jaar in het fraaie directiekan-
toor van de KENSI.

De KENSI is een mooi bedrijf dat werk biedt aan honderden personeelsleden, waarmee het een van de grotere werkgevers in de regio is. Van Echten is daar maar wat trots op en hij laat dan ook geen moment voorbijgaan om dat onder de aandacht te brengen. Als hij het nu bij die mededeling alleen zou laten, dan zou dat nog te verteren zijn, maar tot voor kort liet hij er in een stortvloed van woorden de boodschap op volgen: “U moet me maar vergeven dat ik het precieze aantal mensen dat bij me werkt niet weet, maar het zijn er in elk geval veel”, de laatste tijd aangevuld met: “en om eerlijk te zijn, momenteel iets te veel.” Dat hij nu iets minder hoogdravend klinkt, komt doordat de scheepvaartsector het de laatste jaren niet echt makkelijk heeft en de KENSI dus ook niet. De concurrentie uit landen als China en Oost-Europa is moordend en de marges staan daarmee flink onder druk. Verder ziet het er op dit moment naar uit dat de markt sterk competitief zal blijven.

In tegenstelling tot zijn vader is Van Echten op veel jongere leeftijd getrouwd, met een burgemeestersdochter van wie hij overigens ook alweer jaren geleden gescheiden is. Samen hebben ze een dochter, Virginie, die na de scheiding de kant van haar moeder heeft gekozen en met wie hij, na het nieuwe huwelijk van haar moeder, zo goed als geen contact meer heeft. Ze studeert rechten in Leiden en of ze ooit in zijn voetsporen zou willen treden, weet hij niet. Hij betwijfelt overigens zeer of dat iets is dat hij überhaupt zou moeten willen. Zolang de relatie - of beter gezegd de non-relatie - blijft zoals die nu is, komt het niet bij hem op dat ook maar te overwegen. Los hiervan is

hij nog lang niet van plan het stokje over te dragen, dus ook in dat opzicht is die vraag niet aan de orde.

Van Echten is verder al jarenlang lid van de Branchevereniging Scheepsbouw Nederland, hij zit in het bestuur van de regionale VVD-afdeling, is inkomend voorzitter van de Rotaryclub, sponsor van het eerste elftal van de plaatselijke voetbalvereniging Kozakken Boys die in de tweede divisie van het zaterdagvoetbal uitkomt, hij slaat wel eens een balletje op het tennisveld maar is meer te vinden op de 18-holes golfbaan die op korte afstand van zijn woonhuis ligt.

Als iemand aan Van Echten zou vragen een korte typering van zichzelf te geven, dan zal diegene vrijwel zeker dit antwoord krijgen: “Ik ben een alom gewaardeerd, gerespecteerd en actief lid van de samenleving met als enige probleem dat ik tijd tekort kom. Ik voel me gezond hoewel ik te dik ben, te veel rook en regelmatig te veel drink.”

Maar, omdat hij zichzelf graag hoort spreken en korte antwoorden dus niet zijn sterkste punt zijn, zou hij er vermoedelijk aan toevoegen: “En hoewel het leven ook voor mij zo zijn ups en downs kent, zou ik mezelf zeker niet ongelukkig willen noemen. Tijd of zin voor al te diepzinnige overpeinzingen heb ik dan ook niet echt. En al helemaal niet voor twijfel aan mezelf, mijn bedrijf of mijn omgeving.”

VAN ECHTEN

Terwijl hij zich stond te scheren keek Van Echten met een schuin oog op zijn horloge. Hij had meer dan voldoende tijd, zag hij. Dus was hij niet voor niets extra vroeg opgestaan op deze gedenkdag, de verjaardag van zijn vader. De vijfde inmiddels na diens overlijden in 2016. Als de man nog zou leven zou hij vandaag 93 jaar worden. Een gedachte die Van Echten geïrriteerd uitbande met een driftige haal van zijn scheermes. Zoiets denken was zinloos, zijn vader was dood en zijn verjaardag werd de laatste jaren van zijn leven toch al niet echt meer gevierd. De man was te oud, te moe en té ver heen om nog iets van plezier te kunnen beleven aan het feit dat hij weer een jaar ouder was geworden.

Vandaag was er wél tijd voor het jaarlijkse ritueel van de herinnering. Straks na een snel ontbijt zou hij eerst een mooie bos bloemen kopen en vandaar doorrijden naar de begraafplaats in Woudrichem, waar zijn ouders waren bijgezet in het familiegraf. Op de terugweg naar de KENSI zou hij nog vlug een nostalgische blik werpen op zijn geboortehuis om dan, zeg maar terugkerend uit het verleden, over te gaan tot wat hem meer aansprak: het heden, waarin hij op de gebruikelijke tijd zou aanschuiven aan zijn bureau voor de postbespreking met zijn secretaresse.

In de auto onderweg naar de bloemist dwaalden zijn gedachten opnieuw af naar zijn vader, 'de oude meneer Van Echten' zoals ze hem op de KENSI noemden. Dat wil zeggen, pas nadat hij-

zelf de scepter was gaan zwaaien op het familiebedrijf en hij het door hem zo gehate ‘meneer Van Echten junior’ had kunnen inruilen voor de enige aansprektitel die de ware baas van de KENSI toekwam: ‘meneer Van Echten.’ In het begin was het nogal eens misgegaan met dat aanspreken en daar was hij iedere keer kwaad om geworden. Net zoals hij zich geraakt voelde als hij dacht dat het respect waarmee ze over zijn vader spraken tekort deed aan de eerbied die ze in zijn ogen voor hem hadden moeten tonen.

De ‘oude meneer Van Echten’ kwam inmiddels zelden meer ter sprake, daarvoor was het nu te lang geleden. Maar wat hadden ze tijdens diens bewind ontzag voor de man gehad. Zijn wil was wet geweest. Iets wat zijn vader hem vanaf zijn eerste werkdag had ingeprent: “Ze moeten bang voor je zijn, jongen,” hoorde hij hem nog zeggen, “anders nemen ze een loopje met je.” Om er direct aan toe te voegen: “Altijd zorgen dat je alles en iedereen de baas blijft.” Een houding die hij ook thuis niet had laten varen.

Over dat thuisfront gesproken, zijn vader had daar feitelijk met twee vrouwen geleefd: met de KENSI en met zijn echte vrouw. Wie van die twee de belangrijkste was in zijn leven was een vraag die hij zijn vader nooit had hoeven stellen omdat hij het antwoord al kende. Zolang zijn vader geen vrouw had, was het voor niemand een probleem geweest dat hij getrouwd was met zijn werk. Maar dat werd het wel nadat zijn secretaresse ‘mevrouw Van Echten’ was geworden. Hoewel zij intuïtief had aangevoeld dat ze nooit zou kunnen wedijveren met zijn eerste liefde de KENSI, had ze direct ‘ja’ gezegd toen hij haar zijn

verrassende aanzoek deed. Dat dit voortkwam uit zijn vaders diepgewortelde liefde voor het bedrijf, had ze niet ingezien. Zijn vader, op dat moment al 43 jaar en zich bewust van het feit dat de jaren gingen tellen en er nog steeds geen opvolger was, had zijn verantwoordelijkheid genomen. Zijn secretaresse, die hem naar de ogen keek en in stilte verliefd was op haar baas, was een makkelijke prooi geweest. Ze waren in 1971 getrouwd en al in 1972 was hij, Godfried Balthazar, geboren waarmee de toekomst van de KENSI veilig was gesteld en zijn moeder haar aandeel had geleverd.

Had zijn vader dan niet ook van zijn vrouw gehouden? Op zijn manier wel, zeker nadat ze hem de gedroomde stamhouder had gegeven. Hoe diep die liefde echt had gezeten bleef een beetje gissen, want zijn vader was er de persoon niet naar geweest om zijn ware gevoelens te tonen. Hij vond dat iets voor zwakkelingen en koos meer voor het grote gebaar, als hij weer eens iets had goed te maken. En meestal om geen andere reden dan dat hij niet tegen een huilende vrouw of een jengelend kind kon. Met veel uiterlijk vertoon kwam hij dan aanzetten met een duur cadeau om vervolgens boos te reageren als er niet uiterst dankbaar en verrast werd gereageerd.

Zijn vader was ook de man die zijn jonge bruid verboden had te blijven werken na haar huwelijk, niet op de KENSI en niet elders. Dat was ook de boodschap die zijn vader hém had meegegeven toen hijzelf wilde gaan trouwen. “De vrouw des huizes hoort thuis te zijn,” had hij gezegd, “het zou anders als een teken van armoede worden gezien.” En hij had er streng bij gevraagd: “Ik mag toch aannemen dat je dat met me eens bent en dat je

je vrouw niet laat werken als ze eenmaal met je getrouwd is?” Godfried had nooit de indruk gehad dat zijn moeder dat werkverbod nu zo plezierig had gevonden. Maar zij schikte zich in haar lot, zichzelf opofferend voor haar man die verwachtte dat thuis alles op rolletjes liep en dat zijn vrouw hem keurig opge maakt, tiptop gekleed en in een allerbeste stemming opwachtte als hij thuiskwam.

Zijn vader had er ook op gehamerd dat ze een hulp in de huishouding zou nemen, wat zijn moeder had geweigerd. “Het enige dat ik hier te doen heb laat ik me niet afnemen”, had ze gezegd, iets wat zijn vader maar niet kon en wilde begrijpen. Hij kon er niet tegen zijn vrouw aan te treffen ‘in werkkleren’, zoals hij dat dan noemde. Hoewel zijn moeder in alles haar man zijn zin had gegeven, was ze wat dit betreft koppig gebleven. Het had regelmatig tot een woordenwisseling geleid, vaak weer gevolgd door een verzoeningsgebaar van zijn vader. Die zoals altijd niet over zijn lippen kon krijgen dat hij ergens spijt van had of zijn harde woorden terugnam, maar daarvoor in de plaats kwam aanzetten met een dure parelketting, een gouden armband of diamanten ring. Zijn moeder voelde zich daardoor eerder opgelaten dan dat ze er blij mee kon zijn. En dat leidde dan weer tot de bekende teleurstelling en cynische woorden bij zijn vader.

Zijn vader was ook de man die van hem verwachtte dat hij overal de beste in was. Al op de lagere school zorgde dat voor problemen, want hij kon weliswaar mee met de andere leerlingen maar daar was ook alles mee gezegd. En de extravagante cadeaus die zijn vader voor hem kocht maakten zijn medeleer-

lingen steeds jaloerser, wat weer aanleiding was voor pesterijen. Dat laatste werd nog versterkt doordat hij, vriendelijk uitgedrukt, niet uitblonk in sport. Hij herinnerde zich nog goed het voorval dat hij niet was opgesteld tijdens een schoolvoetbaltoernooi en hoe zijn vader kokend van drift naar de school was gereden en van zijn meester, die ook trainer was van enkele jeugdelftallen van Kozakken Boys, had geëist dat zijn zoon werd opgesteld. Zo niet, dan trok hij zijn toezegging in om al hun kosten van deelname aan dat toernooi voor zijn rekening te nemen. Ze hadden hem opgesteld en dik verloren, waarna hij nog maandenlang het slachtoffer was geweest van pesterige opmerkingen. Het had hem gedurende zijn hele schooltijd buikpijn bezorgd op de momenten dat de sportles aanbrak.

Het was ook zijn vader geweest die hem voortdurend was blijven herinneren aan het feit dat hij een Van Echten was en dat hij nooit moest vergeten dat hij daardoor voorbestemd was voor een vooraanstaande positie in de maatschappij. En dat was hem toch maar mooi gelukt, dacht hij vergenoegd, met dank aan zijn vaders wijze lessen. Zoals de les dat hij minstens zoveel moest afweten van alles wat zich binnen de KENSI afspeelde als de stafleden, anders kon hij immers geen controle uitoefenen. “En controle is nodig,” hoorde hij zijn vader weer zeggen, “anders verslappen ze maar.” Of: “Als eerste op de zaak en als laatste weg”, een van zijn vaders gevleugelde woorden waarbij er steevast achteraan kwam: “zo geef je het goede voorbeeld en bovendien, als de kat van huis is dansen de muizen op tafel.” Dankzij deze uitspraken en wijze lessen van zijn vader, zoals: ‘ze moeten niet van je houden, als ze maar doen wat je zegt’, was hij geworden wie hij was: de baas van de KENSI,

een man van aanzien, een leider zonder wie de KENSI het niet zou redden, dat wist hij zeker. Sinds het jaar 2000 zat hij op de troon, toen zijn vader hem bij zijn huwelijk het stokje had overgedragen. Zogenaamd was dat zijn huwelijkscadeau, maar een met een bijsmaak want zijn vader was nog elke dag op de KENSI verschenen. In het begin had hij dat nog wel kunnen hebben, maar na verloop van tijd was het hem buitengewoon gaan irriteren. Het schiep ook verwarring onder het personeel. De spanning was voelbaar geweest, als ze beiden in het directiekantoor zaten. Hij werd nog kwaad als hij eraan dacht hoe zijn vader dan automatisch achter het directiebureau was gaan zitten alsof het zo hoorde en hijzelf in arren moede ervoor moest plaatsnemen, alsof zijn vader nog steeds de baas was en hij de junior die het vak nog moest leren. Zo voelde dat toen.

Pas met de geboorte van zijn dochter in 2002 was zijn vader definitief van het toneel verdwenen. Blijkbaar had die toch twijfels gehad aan zijn zoon als troonopvolger en was het huwelijk van zijn zoon nog te weinig garantie geweest voor een troonsafstand. De geboorte van zijn dochter, volgens zijn vader ‘weliswaar geen zoon, maar dat kun je de volgende keer goedmaken’, was voor zijn vader de aanleiding geweest om tegen hem te zeggen: “Nu je de verantwoordelijkheid hebt voor vrouw en kind ben je oud en wijs genoeg, althans dat zou je moeten zijn, om de boel hier alleen aan te kunnen. Mij zul je hier niet meer zien, tenzij je me nodig hebt en dat hoor ik dan wel.” Hij had zich omgedraaid en was vertrokken. Hun relatie was er daarna aanzienlijk op vooruit gegaan. En die was nog beter geworden na het overlijden van zijn moeder in 2005, na een plotselinge hersenbloeding.

Van Echten schrok op uit deze gedachten toen hij de poort van de begraafplaats naderde. Het graf lag er keurig onderhouden bij. Op de steen de namen van zijn moeder en vader. Hij legde de bloemen neer, bleef een moment stilstaan en met een blik op zijn horloge verliet hij snel de begraafplaats. Mooi op tijd, de KENSI kon op hem rekenen.

DE MANAGEMENTCONSULTANT

De tweede hoofdpersoon heet Tiemen de Boer. Bij de burgerlijke stand werd hij ooit ingeschreven als Timotheüs Josephus, maar hij is er wát gelukkig mee dat zijn ouders als zijn roepnaam Tiemen hebben gekozen.

Tiemen de Boer is managementconsultant. Iedereen kan hem altijd aanspreken als Tiemen en hem tutoyeren. Beroepsmatig is Tiemen zo geprogrammeerd dat de wensen van de klanten voor hem heilig zijn. Door schade en schande wijzer geworden weet hij inmiddels dat types als Van Echten het vanwege hun positie een vanzelfsprekend recht vinden overal en altijd de eerste viool te mogen spelen. Het kost De Boer geen enkele moeite om niet in diezelfde schijnwerpers te staan. Hij houdt ervan om in de luwte zijn werk te doen, maar dat betekent niet dat hij geen geldingsdrang heeft. Zeker wel en dat heeft hij tot nu toe in zijn werk al meermalen bewezen. Deze houding past hem ook omdat het doel immers alle middelen heiligt en dat doel is om koste wat kost nieuwe klanten aan te trekken. Dat geldt niet alleen voor hemzelf, maar staat ook vermeld in de missie van zijn werkgever, het organisatieadviesbureau waar hij nu al een aantal jaren met veel plezier zijn werk doet.

Dat Tiemen de Boer daar terecht zou komen, stond tevoren al lermint vast. Al van kinds af aan was iedereen ervan overtuigd dat hij in de voetsporen van zijn vader zou treden. Die had zelf het meeste bijgedragen aan die gedachte, want zodra Tiemen geboren was riep hij tegen iedereen die het maar horen wilde